

Сойко І. М., к.пед.н., доцент (Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука, м. Рівне)

ІНТЕГРОВАНІ УРОКИ ЯК ЗАСІБ РОЗУМОВОГО РОЗВИТКУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Сучасний період розвитку суспільства, оновлення всіх сфер його соціального і духовного життя, потребує якісно нового рівня освіти, який відповідав би міжнародним стандартам.

Сьогодні в освіті відчутний пріоритет загальнолюдських цінностей. Згідно з особистісно-діяльнісним підходом до організації навчального процесу в центрі його знаходиться той, хто вчиться. Формування особистості та її становлення відбувається у процесі навчання, коли дотримується певних умов, а саме: створення позитивного настрою для навчання; відчуття рівного серед рівних; забезпечення позитивної атмосфери в колективі для досягнення спільних цілей; усвідомлення особистістю цінності колективно зроблених умовиводів; можливість вільно висловити свою думку і вислухати свого товариша; вчитель не є засобом «похвали і покарання», а другом, порадником, старшим товаришем.

Ідея інтегрованого підходу до навчання була започаткована у роботах відомих основоположників педагогіки Й. Гербарта, А. Дістервега, Дж. Локка, Я. Коменського, Г. Песталоцці, Ж. Ж. Руссо. Сутність інтеграції як цілісного впливу на становлення особистості, її форми і види розкриті в працях О. Алексеєнко, С. Гончаренка, М. Вашуленка, С. Загв'язінського, В. Тименка, С. Якименка.

У молодших класах період навчання зумовлює посилений розвиток розумових сил, формується світогляд учнів, відбувається дальший фізичний, моральний та естетичний розвиток дітей, адже вони добре засвоюють режим шкільного життя, збагачуючи себе знаннями і активно включаються у громадське життя.

На наш погляд, на розвиток теорії та практики інтегрованого підходу до навчання вплинули й новітні нормативні документи, такі як: національна програма «Освіта», Закон України «Про загальну середню освіту», Державний стандарт початкової загальної освіти та особистий підхід педагогів [1, с. 15]. Адже навчально-виховний процес у початковій школі набуває значних пізнавальних інтересів. Школярі виявляють інтерес до пізнання чогось нового, цікавого, а учитель в свою чергу застосовує різні методи і способи оцінювання успішності учнів.

Проблема інтеграції навчання і виховання важлива і сучасна як для теорії, так і для практики. Її актуальність зумовлена змінами у сфері науки

і виробництва, новими соціальними запитами. Одним із напрямів методичного збагачення уроків у початкових класах, як зазначає О. Я. Савченко, є проведення їх на основі інтеграції змісту [2, с. 89]. Доцільність інтегрованих уроків впливає із завдань інтеграції знань умінь та навичок учнів з основ наук.

Основна мета інтегрованого навчання в початковій школі полягає в стимулюванні здорового навчального та індивідуального розвитку дітей.

Інтегрований урок об'єднує блоки знань із різних навчальних предметів, тем навколо однієї проблеми з метою інформаційного та емоційного збагачення сприймання, мислення, почуттів учня, що дає змогу пізнавати певне явище різнобічно, досягати цілісності знань. Такий урок спрямований на розкриття загальних закономірностей, законів, ідей, теорій, відображених у різних науках і відповідних їм навчальних предметах. Він забезпечує формування в учнів цілісної системи уявлень про діалектико – матеріалістичні закони пізнання навколишнього світу в їх взаємозв'язку та взаємозумовленості і сприяє поглибленню та розширенню знань учнів, діапазону їх практичного застосування.

Мета інтегрованих уроків – формування в учнів цілісного світогляду про навколишній світ, активізація їх пізнавальної діяльності; підвищення якості засвоєння сприйнятого матеріалу; створення творчої атмосфери в колективі учнів; виявлення здібностей учнів та їх особливостей; формування навичок самостійної роботи школярів із додатковою довідковою літературою, таблицями міжпредметних зв'язків, опорними схемами; підвищення інтересу учнів до матеріалу, що вивчається; ефективна реалізація розвивально-виховної функції навчання.

Відмінність інтегрованого уроку від традиційного саме в тому, що предметом вивчення (аналізу) на такому уроці виступають багатопланові об'єкти, інформація про сутність яких міститься в різних навчальних дисциплінах; широка палітра використання міжпредметних зв'язків при різнобічному розгляді однопланових об'єктів; своєрідна структура, методи, прийоми і засоби, які сприяють його організації і реалізації поставлених цілей.

Елементами змісту інтегрованих уроків є знання, уміння і навички – лінійні та пересічні; досвід творчої діяльності; досвід емоційно – ціннісного ставлення до дійсності – світу, суспільства, людини.

Інтегративна цілісність уроку потребує наявності однакового рівня спільності взаємодіючих елементів, спільної мети для всіх процесів взаємодії, спрямованої на досягнення кінцевого результату.

Інтегрований урок може будуватися в межах одного навчального предмета (внутрішньопредметна інтеграція), внаслідок інтегрованого змісту кількох навчальних дисциплін, залежно від умінь вчителя здійснити це інтегрування науково і методично правильно (міжпредметна інтеграція) або на змістовій основі інтегрованого курсу.

Для уроків із внутрішньопредметною інтеграцією характерна спіральна структура на основі принципу концентричності. Процес пізнання за такої організації може здійснюватися від часткового до загального або від загального до часткового. Зміст поступово збагачується новими відомостями, зв'язками. Особливість інтегрованих уроків і в тому, що учні на таких уроках не гублять із поля зору вихідну проблему, а розширюють і поглиблюють коло пов'язаних із нею знань.

Методично правильна побудова і проведення інтегрованих уроків впливають на результативність процесу навчання: знання набувають якості системності, уміння стають узагальненими, комплексними, посилюється світоглядна спрямованість пізнавальних інтересів учнів, ефективніше формуються їхні переконання і досягається всебічний розвиток особистості.

Отже, для успішного формування в учнів світогляду потрібно втягнути їх в активні форми діяльності, ставити перед ними практичні завдання, які потребують творчого пошуку, вміння вибирати правильний спосіб вирішення задач, вмілого застосування знань.

Інтегрований принцип набуття знань школярами є необхідним для формування свідомого сприйняття світу, розширення уявлень учнів, збагачення їхньої суб'єктивності, розвитку емоційної та інтелектуальної сфер особистості дітей, а використання таких занять засвідчує, що методика їх проведення вимагає дуже високого професіоналізму та ерудиції вчителя.

Отже, інтегровані уроки в початковій школі дають можливість підводити учнів до усвідомленої і емоційно пережитої потреби міркувати і висловлювати свої думки на запропоновану тему. Діти мають можливість застосовувати при цьому арсенал своїх знань, життєвий досвід, зробити власні, нехай незначні, але дуже необхідні кожній дитині, умовиводи і пошукові відкриття.

З наведеного можна зробити висновок, що інтегровані уроки розвивають мислення і мовлення школярів, їхню увагу, пам'ять, спостережливість, кмітливість, ініціативу, самостійність, наполегливість, працьовитість, чуйне, уважне ставлення один до одного та багато інших позитивних якостей особистості, які так важливо закладати якомога швидше.

1. Пушкарьова Т. Програма інтегрованого курсу «Навколишній світ» / Т. Пушкарьова // Початкова школа. – 2001. – № 8. – С. 15–16. 2. Савченко О. Я. Сучасний урок у початкових класах / О. Я. Савченко. – К. : «Магістр S», 1997. – 256 с.